

บทที่ 6

บทสรุป

การชำระบัญชีคือ การดำเนินการที่ค้างค้างอยู่ให้เสร็จสิ้น และรวบรวมสินทรัพย์ที่มีอยู่ทั้งหมด นำมาชำระหนี้สินให้แก่บรรดาเจ้าหนี้ และเมื่อมีเงินเหลือจากการชำระหนี้ จึงจ่ายคืนให้แก่เจ้าของกิจการหรือผู้ถือหุ้น ในการดำเนินการชำระบัญชีนั้นผู้ชำระบัญชีจะต้องประกาศโฆษณาเรื่องการเลิกกิจการห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท ทางหนังสือพิมพ์แห่งท้องถิ่นอย่างน้อย 2 ครั้ง ส่งคำบอกกล่าวไปยังเจ้าหนี้ทุกคนที่มีหลักฐานปรากฏว่าเป็นเจ้าหนี้และแจ้งให้ผู้เป็นใจทักมาวางเงินประกันค่าใช้จ่ายในการชำระบัญชีภายใน 14 วัน นับแต่วันที่ตกลงเลิกกิจการ หรือวันที่ศาลมีคำสั่งให้เลิกจากกัน ในกรณีที่ เป็นห้างหุ้นส่วนที่จดทะเบียนหรือบริษัทจำกัด ผู้ชำระบัญชีจะต้องนำความเลิกห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้นไปจดทะเบียนก่อนนายทะเบียนห้างหุ้นส่วนบริษัทด้วย นอกจากนี้ผู้ชำระบัญชี จะต้องจัดทำบัญชีกำไรขาดทุนเพียงวันที่เลิกกิจการ และจัดส่งให้ผู้สอบบัญชีรับรองว่าถูกต้องโดยเร็ว พร้อมกับเรียกประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นหรือผู้เป็นหุ้นส่วนเพื่อรับรองงบดุลนั้น หากงบดุลที่จัดทำขึ้นนั้นปรากฏว่าสินทรัพย์ไม่พอชำระหนี้สินแม้จะไต่เรียกเงินค่าหุ้นที่ยังส่งใช้ไม่ครบมาแล้วก็ตาม ผู้ชำระบัญชีจะต้องร้องต่อศาลเพื่อขอให้ศาลสั่งให้กิจการนั้นล้มละลาย

ในระหว่างดำเนินการชำระบัญชี ผู้ชำระบัญชีมีหน้าที่จัดทำรายงานการชำระบัญชียื่นต่อสำนักงานทะเบียนในรอบระยะเวลา 3 เดือน จนกว่าจะเสร็จการชำระบัญชี หากการชำระบัญชีต้องดำเนินไปเกินกว่า 1 ปี ผู้ชำระบัญชีจะต้องเรียกประชุมผู้เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นเพื่อรายงานความก้าวหน้าของการชำระบัญชี ในกรณีที่มีการเปลี่ยนตัวผู้ชำระบัญชี ผู้ชำระบัญชีคนใหม่จะต้องนำความไปจดทะเบียนภายใน 14 วัน เมื่อการชำระบัญชีสิ้นสุดลง ผู้ชำระบัญชีจะต้องทำรายงานสรุปผลของการชำระบัญชีเสนอที่ประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นหรือผู้เป็นหุ้นส่วน เมื่อที่ประชุมอนุมัติรายงานนั้นแล้ว ผู้ชำระบัญชีจะต้องไปจดทะเบียนเสร็จการชำระบัญชีภายใน 14 วัน

ในส่วนอำนาจของผู้ชำระบัญชีนั้น ผู้ชำระบัญชีมีอำนาจแตกต่างว่าต่างในนามของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทจำกัด ในอรรถคดีพิพาทอันเป็นทางแพ่งหรือทางอาญาทั้งปวง และทำ

ประณีประนอมขอความ คำเนื่งกิจการของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทตามแต่จำเป็น เพื่อการชำระ
 หนี้สินกิจการรวมทั้งขายสินทรัพย์ และทำการอย่างอื่น ๆ ตามแต่จำเป็น เพื่อชำระบัญชีให้เสร็จ
 สิ้นไปทันท่วงที

สำหรับการชำระบัญชีโดยเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์นั้น ศาลจะเป็นผู้แต่งตั้งหรือมีคำสั่ง
 ให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เป็นผู้ชำระบัญชี ซึ่งเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์นี้ ก็ชำระราชการตุลาการ
 สามัญของกรมบังคับคดี กระทรวงยุติธรรม ดังนั้นผู้ชำระบัญชีในกรณีนี้ นอกจากจะต้องปฏิบัติ
 งานให้เป็นไปตามระเบียบกระทรวงยุติธรรม ว่าด้วยการบังคับคดีล้มละลายและการชำระบัญชี
 พ.ศ. 2520 แล้วจะต้องปฏิบัติตามระเบียบการชำระบัญชีของกรมทะเบียนการค้า กระทรวง
 พาณิชย์ด้วย

ในการชำระบัญชีนี้ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มักจะพบอุปสรรคและปัญหาต่างๆในการ
 ดำเนินการชำระบัญชี ซึ่งอาจจะสรุปได้ดังนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับการจัดทำบัญชี ผู้ชำระบัญชีมักจะพบว่าเอกสารประกอบการลง
 บัญชีไม่มีเนื่องจากสูญหาย หรือไม่ไ้จัดทำเอกสารประกอบ การบันทึกรายการทางบัญชีไม่สม่า
 เสมอ มีการบันทึกรายการเป็นบางรายการ ทั้งนี้เพื่อปกปักรักษาเงินหลักฐานบางประการ เพื่อ
 ประโยชน์ทางด้านภาษีอากร หรือเพื่อการอื่นๆ นอกจากนี้ยังพบว่าข้อมูลทางบัญชีขาดหายไป
 เนื่องจากไม่มีการบันทึกรายการทางบัญชีใดๆเลย

2. ปัญหาเกี่ยวกับความร่วมมือและข้อมูลในการติดตามสินทรัพย์ ผู้ชำระบัญชีมักจะ
 ประสบปัญหา เกี่ยวกับบุคคลที่จะให้ข้อมูล โดยเฉพาะเมื่อมีการทุจริตในกิจการบุคคลเหล่านั้น
 มักจะหลบหนี ไม่ยอมมาให้การสอบถาม หรือไม่ให้ความร่วมมือในการตอบคำถามเพื่อปกปักร
 ข้อมูลบางประการ ส่วนปัญหาในการติดตามสินทรัพย์นั้น ปรากฏว่าหลักฐานทางบัญชีไม่ละเอียด
 เพียงพอทำให้ยากแก่การติดตามสินทรัพย์ นอกจากนี้ยังพบว่าสินทรัพย์ของกิจการถูกทอดทิ้ง
 ไม่มีการควบคุมดูแล ทำให้สินทรัพย์สูญหายหรือชำรุด

3. ปัญหาที่เกิดจากผู้ชำระบัญชี ประการแรกคือการจดทะเบียนเลิกห้างหุ้นส่วน
 หรือบริษัทไม่ทันภายในกำหนด 14 วัน เนื่องจากการปฏิบัติตามระเบียบและขั้นตอนต้องใช้
 เวลา และการติดต่อบริษัทก่อนชำระบัญชี ประการต่อมาการดำเนินการชำระบัญชีนั้นผู้ชำระ
 บัญชีต้องประสบกับปัญหานานาประการ การดำเนินงานไม่คืบหน้าเท่าที่ควร ทำให้ผู้ชำระบัญชี
 มีความท้อแท้หมดกำลังใจ อีกทั้งงานด้านคดีล้มละลายของผู้ชำระบัญชีจะต้องมีการสอบสวน

เกือบทุกวัน ทำให้ผู้ชำระบัญชีไม่มีเวลาเพียงพอในการดำเนินงานการชำระบัญชี จึงมักจะละเลยการปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับ เช่น การส่งรายงานการชำระบัญชีทุก 3 เดือน หรือการเรียกประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นหรือสมาชิกเป็นต้น นอกจากนี้ผู้ชำระบัญชียังมีความสับสนในอำนาจหน้าที่การปฏิบัติงาน เนื่องจากต้องปฏิบัติงานทั้งทางด้านการชำระบัญชีและกสิกรรมหลาย ประการสุดท้ายการจัดทำงบดุลของผู้ชำระบัญชี ยังไม่มีแบบแผนที่แน่นอน ซึ่งจะถือเป็นหลักปฏิบัติโดยทั่วไป เมื่อผู้ชำระบัญชีประสบปัญหาในการติดตามข้อมูลประกอบรายการ จึงมักจะละเลยการทำให้สำเร็จตามเป้าหมาย

ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหา

1. ปัญหาในการจัดทำงบดุลนั้น ผู้ชำระบัญชีจะคงใช้วิธีการสอบถามบุคคลที่เกี่ยวข้องและขอเอกสารประกอบการลงบัญชีที่ขาดหายไป หากไม่สามารถจะได้ข้อมูลจากการสอบถามหรือเอกสารประกอบ ผู้ชำระบัญชีอาจจะใช้วิธีดึงเจดีย์ย้อนหลัง นอกจากนี้ผู้ชำระบัญชีควรใช้ดุลพินิจเกี่ยวกับรายการต่างๆว่าเป็นรายการที่เหมาะสมหรือไม่ ถ้าเป็นรายการที่ผิดปกติ ผู้ชำระบัญชีควรสอบถามจนเป็นที่พอใจ และพิจารณาตัดสินใจว่าควรยอมรับรายการดังกล่าวหรือไม่
2. ปัญหาเกี่ยวกับความร่วมมือและข้อมูลในการติดตามสินทรัพย์ ผู้ชำระบัญชีควรขอความร่วมมือจากโจทก์ หรือผู้ร้องต่อศาลในการติดตามสืบหาที่อยู่ของผู้หลบหนี การสอบถามเจ้าหน้าที่ของกิจการผู้ชำระบัญชีต้องใช่วิธีการเจรจาหวานล่อม เพื่อให้ได้คำตอบที่ใกล้เคียงความจริง หรือเป็นแนวทางที่จะสืบหาแหล่งข้อมูลอื่นอีกต่อไป และควรจัดให้มีระเบียบข้อบังคับของกิจการ ในการดูแลรับผิดชอบสินทรัพย์หากมีการเลิกกิจการ
3. ปัญหาที่เกิดจากผู้ชำระบัญชีไม่ปฏิบัติตามระเบียบข้อกำหนดในการชำระบัญชีนั้น ควรให้นายทะเบียนห้างหุ้นส่วนบริษัทเป็นผู้ควบคุมการปฏิบัติงานของผู้ชำระบัญชี โดยติดตามผลการปฏิบัติงาน และเร่งรัดให้ผู้ชำระบัญชีปฏิบัติตามระเบียบภายในเวลาที่กำหนดไว้ และควรให้ผู้ชำระบัญชีปฏิบัติงานด้วยตัวเขา เพื่อป้องกันความสับสนเกี่ยวกับอำนาจและหน้าที่ของผู้ชำระบัญชี และอำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับกสิกรรมหลาย ซึ่งจะทำให้ผู้ชำระบัญชีมีเวลาเพียงพอในการปฏิบัติงาน ก่อให้เกิดกำลังใจที่จะทำงานให้สำเร็จตามเป้าหมาย นอกจากนี้

ควรมีการกำหนดแบบแผนการจัดทำบุคลากรที่แน่นอน ส่งเสริมให้ผู้ใช้ระบบบัญชีเข้ารับการอบรมทางวิชาการ เพื่อนำความรู้ใหม่ๆมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน รวมทั้งจัดหาหนังสือทางค่านวิชา การให้มากพอแก่การค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมของผู้ใช้ระบบบัญชี

ข้อเสนอแนะอื่นๆ

เป้าหมายในการดำเนินงาน เป็นสิ่งสำคัญทั้งนี้เพื่อให้การปฏิบัติงานนั้นบรรลุผลสำเร็จที่สมบูรณ์ งานใช้ระบบบัญชีของเจ้าหน้าที่งานพิทักษ์ทรัพย์สินเช่นเดียวกัน ควรจะมีเป้าหมายของการดำเนินงานคือ

- การจัดทำบุคลากร ณ วันสุดท้ายของการดำเนินงาน
- รวบรวมสินทรัพย์ของกิจการชำระเงินคืนให้แก่เจ้าหน้าที่
- ให้ความเป็นธรรมต่อคู่กรณี

เนื่องจากผู้ใช้ระบบบัญชีคือที่พึ่งสุดท้ายของคู่กรณีในการที่จะยุติข้อพิพาทระหว่างกัน ดังนั้นผู้ใช้ระบบบัญชีจึงเป็นความหวังของคู่กรณีในการเป็นคนกลาง ทำความตกลงระหว่างคู่กรณีได้อย่างยุติธรรม ตามหลักฐานแห่งความเป็นจริง

เพื่อให้งานใช้ระบบบัญชีบรรลุเป้าหมาย จึงควรสนับสนุนและส่งเสริมงานใช้ระบบบัญชีให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นโดย

1. ให้มีการควบคุมตรวจตราการจัดทำบัญชีของวงการธุรกิจต่างๆให้มีความสมบูรณ์ทั้งในค่านหลักฐานและการบันทึกทางบัญชี
2. ศึกษาและปฏิบัติตามระเบียบข้อกำหนดในเรื่องการใช้ระบบบัญชีอย่างเคร่งครัด
3. ส่งเสริมความรอบรู้ทางค่านบัญชี โดยอาจจะมีการส่งนักบัญชีที่ปฏิบัติงานค่านการชำระบัญชี เข้าร่วมประชุมสัมมนานักบัญชีประจำปี จัดหาหนังสือและวารสารที่เกี่ยวกับวิชาการทางบัญชีไว้ในห้องสมุด กรมบังคับคดี เพื่อให้ให้นักบัญชีได้ศึกษาค้นคว้าซึ่งจะช่วยเพิ่มความรอบรู้ทันต่อเหตุการณ์ เพราะงานค่านวิชาการมีได้ยุคหนึ่งอยู่กับที่ อีกทั้งส่วนงานที่ต่างๆก็มีโอกาสที่จะเกิดขึ้นในธุรกิจประเภทใดก็ได้ ซึ่งนักบัญชีจำเป็นต้องตรวจสอบและจัดทำบุคลากร หากไม่มีความรอบรู้ในค่านบัญชีของกิจการประเภทนั้นๆ ก็จะเป็นการยากที่จะปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพได้

4. ส่งเสริมให้ความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน โดยให้มีการปรับระดับแก่นักบัญชี ให้มีโอกาสได้ทำเพื่อเทียบกับนักกฎหมาย ทั้งนี้เพราะงานที่นักบัญชีทำมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง หากนักบัญชีไม่มีประสิทธิภาพในการจัดทำบัญชีขึ้นมาอย่างสมบูรณ์แล้ว งานที่ผู้ชำระบัญชีจะ ดำเนินการต่อไปก็จะไม่มีพื้นฐานของความเป็นจริงแห่งรายการทางบัญชีได้

5. จัดทำคู่มือเพื่อเป็นแนวทางและหลักการที่แน่นอนในการดำเนินงานชำระบัญชี

6. จัดระเบียบงานชำระบัญชีไม่ให้มีการก้าวก้ำก้ำกับงานกสิกรรมหลาย

7. หาแหล่งที่จะเป็นที่ปรึกษาทางค่านวิชา การ เพื่อความรอบรู้และเพื่อการตัดสิน ปัญหาบางประการในเชิงวิชาการ

ความมุ่งหมายประการหนึ่งของการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาบางประการในการชำระบัญชี กรณีศาลสั่งตั้งเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เป็นผู้ชำระบัญชีนั้น ก็เพื่อจะให้บุคคลภายนอกที่มีไต่อยู่ ในวงการทางกฎหมาย ได้ทราบความเป็นมาของงานชำระบัญชี ว่าเป็นหน้าที่หนึ่งที่เจ้าพนักงาน พิทักษ์ทรัพย์จะต้องจัดทำ และการหยิบยกปัญหาต่างๆของการชำระบัญชีขึ้นมา นั้น ผู้เขียน มีเจตนาที่จะสร้างสรงานชำระบัญชีให้มีคุณค่าและเป็นที่ยอมรับของผู้ที่มีปัญหา เกี่ยวกับการแบ่งทรัพย์สิน และหากได้มีการแก้ไขปัญหาค้างๆ คามที่ไต่กล่าวมาแล้ว งานชำระบัญชีก็อาจจะดำเนินไปได้ อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ส่วนในอนาคตหากมีปัญหาค้างๆที่แตกต่างไปจากที่ไต่กล่าวมาแล้ว ผู้ชำระบัญชีก็ควรจะศึกษาและหาแนวทางแก้ไขโดยรวดเร็ว เพื่อมิให้งานชำระบัญชีล่าช้า

เนื่องจากกิจการที่ถูกชำระบัญชี โดยกรณีนี้อาจจะเป็นลักษณะของธุรกิจประเภทใด ก็ได้ ดังนั้นระบบบัญชีของแต่ละกิจการจะมีลักษณะที่แตกต่างกันออกไป การพัฒนาทางค่านวิชา การบัญชีจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องคำนึงถึง และในอนาคตแนวโน้มที่วงการธุรกิจจะมีเทคนิค และวิชาการสมัยใหม่เข้ามาช่วยในการปฏิบัติงาน เช่น การนำเครื่องคอมพิวเตอร์มาใช้ใน การลงบัญชีหรืออื่นๆจะมีมากขึ้น จึงควรส่งเสริมให้นักบัญชีได้ศึกษาเพิ่มเติมโดยอาจจะสนับสนุน ให้เข้ารับการศึกษาอบรมทางวิชาการอยู่เสมอๆ หรือรับบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถโดยเฉพาะ เข้าปฏิบัติงานรวมทั้งการติดตามข่าวสารเกี่ยวกับวิชาการและความก้าวหน้าของวงการธุรกิจ และระบบบัญชีอย่างใกล้ชิด